

Эъломиyai Умимии Ҳуқуқи Башар

Пешгуфтор

Бодарназардошти ин, ки этирофи қадру қимат ба ҳамаи аҳли башар хос буда, ҳуқуқи баробар ва дахлнопазири онҳо асоси озодӣ, адолат ва сулҳи умум аст;

бодарназардошти ин, ки таҳкиру беэътиноӣ ба ҳуқуқи башар боиси сурат гирифтани аъмоли ваҳшиёнае гардида аст, ки виҷдони башариятро сахт озурда мегардонад ва эҷоди чунин дунёе, ки дар он одамон дар суҳан ва ақида озод ва аз тарсу эҳтиёҷ фориғ бошанд, ҳамчун волотарин орзуи одамон эълон гардида аст;

бодарназардошти ин, ки ҳуқуқи башар бояд бо ҳукми қонун ҳимоят карда шавад, то башар ҳамчун охириналоҷ ба қиёми зидди зулму истибдод маҷбур нагардад;

бодарназардошти ин, ки халқҳои Милали Муттаҳид имони худро ба ҳуқуқи асосии башар, шараф ва қимати шахсияти инсонияро баробари ҳуқуқи марду зан дар Оинномаи эълон кардаанд ва қарор додаанд, ки ба пешрафти иҷтимоӣ мусоидат карда ва дар муҳити озодтар вазъи зиндагии беҳтаре ба вуҷуд оваранд;

бодарназардошти ин, ки давлатҳои аъзо ӯҳдадор шудаанд ба эҳтироми риояи воқеии ҳуқуқи башар ва озодиҳои асосӣ бо Созмони Милали Муттаҳид ҳамкорӣ намоянд;

бодарназардошти ин, ки ҳусни тафохуми умумӣ дар мавриди ин ҳуқуқу оҳодиҳо дар иҷрои пурраи ин ӯҳдадорӣ аҳамияти бузург дорад,

Ассамблеяи Генералӣ

давлатҳо эълон медорад, то ҳар фард ва ҳар мақоми давлатӣ онро доиман дар мадди назар дошта бошад ва ҷидду ҷаҳд намояд, ки тавассути омӯзишу таълим ва бо тадбирҳои пешрафтаи миллию байналмилалӣ этирофу иҷрои умумию самарбахши онҳоро чи дар миёни халқҳои давлатҳои Созмон ва чи дар миёни халқҳои қаламрави таҳти тобеияти ҳуқуқии онҳо қарордошта ба эҳтироми ин ҳуқуқу озодиҳо ва таъмини онҳо мусоидат намояд.

Моддаи 1.

Тамоми одамон озод ва аз лиҳози шарафу ҳуқуқ ба ҳам баробар ба дунё меоянд. Онҳо соҳиби ақлу

В и ч д о н а н д в а б о я д б о я к д и г а р м у н о с и б а т и
б а р о д а р о н а д о ш т а б о ш а н д.

М о д д а и 2.

Х а р я к и н с о н б о я д б и д у н и т а ф о в у т е, м а х с у с а н а з
л и х о з и н а ж о д, р а н г и п ū с т, ч и н с и я т, з а б о н, д и н
а қ и д а и с и ё с ŷ ё а қ и д а и д и г а р, а с л и м и л л ŷ ё и ч т и м о ŷ,
в а з ъ и м о л ŷ, х о н а в о д а г ŷ ё в а з ъ и д и г а р т а м о м и х у қ у қ
в а т а м о м и о з о д и х о р о, к и д а р х а м и н ъ л о м и я з и к р
ш у д а а н д, д о ш т а б о ш а д.

Ғ а й р а з и н д а р з а м и н а и м а қ о м и с и ё с ŷ, х у қ у қ ŷ ё
б а й н а л м и л а л и и к и ш в а р ё қ а л а м р а в е, к и ф а р д б а о н
т а а л у қ д о р а д, с а р ф и н а з а р а з о н, к и о ё и н қ а л а м р а в
м у с т а қ и л а с т, т а х т и в а с о я т қ а р о р д о р а д, х у д и д о р а
н а м е б о ш а д ё и с т и қ л о л и я т и о н б о я г о н т а р х м а х д у д
г а р д о н и д а ш у д а а с т, н а б о я д т а ф о в у т е г у з о ш т а
ш а в а д.

М о д д а и 3.

Х а р я к и н с о н б а х а ё т, о з о д ŷ в а д а х л н о п а з и р и и
ш а х с ŷ х а қ д о р а д.

М о д д а и 4.

Х е ч к а с н а б о я д д а р ғ у л о м ŷ ё х о л а т и м а ч б у р ŷ н и г о х
д о ш т а ш а в а д; ғ у л о м ŷ в а ғ у л о м ф у р ŷ ш ŷ д а р х а м а и
н а в ъ х о и о н х о м а ъ н а с т.

М о д д а и 5.

Х е ч к а с н а б о я д т а х т и а з и я т ё м у о м и л а в а ч а з о и
с а х т, ғ а й р и и н с о н ŷ ё т а х қ и р к у н а н д а и ш а р а ф и ŷ қ а р о р
д о д а ш а в а д.

М о д д а и 6.

Х а р я к и н с о н, д а р х а р к у ч о е, к и қ а р о р д о ш т а б о ш а д,
б а э ъ т и р о ф и ŷ х а м ч у н с у б ъ е к т и х у қ у қ ŷ х а қ д о р а д.

М о д д а и 7.

Х а м а и о д а м о н д а р н а з д и қ о н у н б а р о б а р а н д в а
б и д у н и х е ч я к т а ф о в у т б а х и м о я и б а р о б а р и х у қ у қ ŷ х а қ
д о р а н д. Х а м а и о д а м о н д а р м у қ о б и л и х а р г у н а
т а б ъ и д е, к и х и л о ф и х а м и н Э ъ л о м и я м е б о ш а д в а
т а х д и д и т а б ъ и д а з ч о н и б е, қ и н а б о ш а д, б а х и м о я и
б а р о б а р х а қ д о р а н д.

М о д д а и 8.

Х а р я к и н с о н д а р с у р а т и п о й м о л г а р д и д а н и х у қ у қ х о и
а с о с и и ŷ, к и б о К о н с т и т у т с и я ё қ о н у н п е ш б и н ŷ
ш у д а а н д, б а р о и б а р қ а р о р с о з и и п у р р а и о н х о а з

т а р а ф и с у д ҳ о и б о с а л о ҳ и я т и м и л л ӣ ҳ а қ д о р а д .

М о д д а и 9.

Ҳ е ч к а с р о х у д с а р о н а д а с т г и р , ҳ а б с ё б а д а р ға
к а р д а н м у м к и н н е с т .

М о д д а и 10.

Ҳ а р я к и н с о н б а р о и м у а й я н н а м у д а н и ҳ у қ у қ у
ӯ х да д о р и ҳ о я ш в а м у қ а р р а р к а р д а н и а с о с н о к и и
а й б н о м а и ҷ и н о я т е , к и б а д ӯ ш и ӯ г у з о ш т а ш у д а а с т , б а
т а в р и б а р о б а р и и к о м и л ҳ у қ у қ д о р а д , к и п а р в а н д и
ӯ р о с у д и м у с т а қ и л у б е т а р а ф о ш к о р о в а б о р и о я и
т а л а б о т и а д о л а т б а р р а с ӣ н а м о я д .

М о д д а и 11.

Ҳ а р я к и н с о н е , к и д а р с о д и р к а р д а н и ҷ и н о я т
г у н а ҳ г о р д о н и с т а м е ш а в а д , ҳ а қ , д о р а д т о з а м о н е
б е г у н о ҳ д о н и с т а ш а в а д , к и г у н о ҳ а ш д а р м у р о ф и а и
о ш к о р о и с у д и е , к и д а р о н б а р о и х и м о я и ӯ т о м а м и
и м к о н и я т ҳ о ф а р о ҳ а м о в а р д а м е ш а в а н д , б о т а р т и б и
қ о н у н ӣ и с б о т н а г а р д и д а а с т .

Ҳ е ч к а с р о б а р о и с о д и р к а р д а н и к и р д о р е ё
б е а м а л и е , к и д а р в а қ т и с о д и р ш у д а н и о н ҳ о м у в о ф и қ и
қ о н у н ҳ о и м и л л ӣ ё ҳ у қ у қ и б а й н а л м и л а л ӣ ҷ и н о я т ҳ и с о б
н а м е г а р д и д , м а ҳ к у м к а р д а н м у м к и н м е с т . Ҳ а м ч у н и н
н и с б а т б а ҷ а з о е , к и м е т а в о н и с т д а р в а қ т и с о д и р
ш у д а н и ҷ и н о я т д о д а ш а в а д , ҷ а з о и с а х т т а р д о д а н
м у м к и н н е с т .

М о д д а и 12.

Б а ҳ а ё т и ш а х с ӣ в а о и л а в и и ҳ е ч я к ф а р д д а х о л а т и
х у д с а р о н а н а м у д а н в а б а д а х л н о п а з и р и и м а н з и л ,
с и р р и м у к о т и б о т , ш а р а ф в а о б р ӯ и ӯ х у д с а р о н а
с ӯ и қ а с д к а р д а н м у м к и н н е с т . Ҳ а р я к и н с о н ҳ у қ у қ
д о р а д , к и д а р м а в р и д и ч у н и н м у д о х и л а ё с ӯ и қ а с д а з
ҳ и м о я и қ о н у н и с т и ф о д а н а м о я д .

М о д д а и 13.

Ҳ а р я к и н с о н ҳ а қ д о р а д , к и д а р ҳ у д у д и ҳ а р я к д а в л а т
о з о д о н а р а ф т у о м а д к у н а д в а б а х у д м а ҳ а л л и з и с т
и н т и х о б к у н а д .

Ҳ а р я к и н с о н ҳ а қ д о р а д , к и ҳ а р к и ш в а р , а з ҷ у м л а
к и ш в а р и х у д р о т а р к к у н а д в а б а к и ш в а р и х у д
б о з г а р д а д .

М о д д а и 14.

Ҳ а р я к и н с о н ҳ а қ д о р а д , к и а з т а ъ қ и б о т д а р д и г а р
к и ш в а р ҳ о п а н о ҳ г о ҳ ҷ ӯ я д в а а з и н п а н о ҳ г о ҳ и с т и ф о д а

намојд.

Дармавриде, китаъқиботвоқеандарасосичинояти
ғайрисийёсӣёкирдори мухолифи мақсаду усулҳои
Созмони Милали Муттаҳид бошад, аз ин ҳақиқистиқода
намудан мумкин нест.

Моддаи 15.

Ҳар як инсон ба шаҳрвандӣ ҳақ дорад.

Ҳеҷ касро худсарона аз шаҳрвандӣ ё аз ҳаққи тағйири
шаҳрвандӣ маҳрум кардан мумкин нест.

Моддаи 16.

Мардон ва заноне, ки ба синни балоғат расидаанд,
ҳақдоранд бидуни ягон маҳдудияти нажодӣ, миллӣ ё
динӣ издивоҷ кунанд ва оила бунед намојанд. Онҳо
дармавриди ақди никоҳ, дар давраи дар никоҳи
якдигар будан ва ҳангоми бекор кардани он
баробар ҳуқуқанд.

Ақди никоҳ метавонад танҳо дар сурати ризоияти
озодона ва пурраи ҳарду тарафи ба ақди никоҳ
дароянда баста шавад.

Оила рукни табиӣ ва асосии ҷамъият буда, ба
ҳимояи ҷамъият ва давлат ҳақ дорад.

Моддаи 17.

Ҳар як инсон ҳақ дорад амволро чи шахсан ва чи
якҷоя бо дигарон ихтиёрдорӣ намојд.

Ҳеҷ кас набояд аз амволи худ худсарона маҳрум
карда шавад.

Моддаи 18.

Ҳар як инсон ба озодии фикр, виҷдон ва дин ҳуқуқ
дорад; ин ҳуқуқ аз тағйири озодонаи дин ва эътиқод,
пайравии озодонаи дин ё эътиқоди худ чи бо
тартиби инфиродӣ ва чи якҷоя бо дигарон, ба таври
оммавӣ ё хусусӣ, дар таълим гирифтани, ибодат
намудан ва расму оинҳои динӣ ва маросими иҷро
кардани иборат аст.

Моддаи 19.

Ҳар як инсон ба озодии ақида ва баёни озодонаи он
ҳақ дорад; ин ҳуқуқ; бе мамониат нигоҳ доштани
ақидаи худ, озодона, бо ҳар восита ва сарфи назар
аз сарҳадоти давлатӣ, ҷустуҷӯ, дастрасу интишор
намудани маълумоту ғояҳоро дар бар мегирад.

Моддаи 20.

Ҳар як инсон ҳаққи озодии ҷамъомадҳои осоишта ва иттиҳодияҳоро дорад.

Ҳеҷ як инсон наметавонад ба ягон иттиҳодия маҷбуран ҷалб карда шавад.

Моддаи 21.

Ҳар як инсон ҳақ дорад, бевосита ё ба воситаи намояндагоне, ки озодона интиҳоб шуданд, дар идораи корҳои кишвари худ ширкат намояд.

Ҳар як инсон дар кишвари худ ба хизмати давлатӣ ҳуқуқи баробар дорад.

Иродаи халқ бояд асоси ҳокимияти ҳукумат бошад; ин ирода бояд ба воситаи интиҳоботи давра ба давра ва бидуни сохтакорӣ, ки дар сурати мавҷудияти ҳаққи интиҳоботи умумӣ ва баробар бо роҳи овоздиҳии пинҳонӣ ё тавассути шаклҳои дигари баробар, ки овоздиҳии озодонаро таъмин менамоянд, ба амал бароварда мешавад.

Моддаи 22.

Ҳар як инсон ҳамчун узви ҷамъият ба таъминоти иҷтимоӣ ва татбиқи ҳуқуқ барои ниғаҳдорию шараф ва инкишофи озодонаи шахсияти ӯ дар соҳаи иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ ба воситаи саяю кӯшиши миллию ҳамкорию байналмилалӣ мутобиқи сохтор ва имкониятҳои ҳар як давлат ҳақ дорад.

Моддаи 23.

Ҳар як инсон дорои ҳаққи меҳнат, интиҳоби озодонаи кор ва шароити одилонаю мусоиди меҳнат ва ҳаққи ҳимоя аз бекорист.

Ҳар як инсон бидуни ягон таъйид барои кори баробар ба музди баробар ҳақ дорад.

Ҳар як коргар ба музди одилонаю қаноатбахш, ки зиндагии сазовори ҳар як инсон ва аҳли оилаи ӯро таъмин кунад, дар сурати зарурат бо дигар воситаҳои таъминоти иҷтимоӣ пурра гардонида шавад, ҳақ дорад.

Ҳар як инсон ҳақ дорад, ки иттифоқҳои касабасозмондиҳад ва барои ҳимояи манфиатҳои худ ба иттифоқҳои касабасозмонҳо дохил шавад.

Моддаи 24.

Ҳар як инсон ба истироҳату фароғат, аз ҷумла

маҳдудияти оқилонаи рӯзи кор ва рухсатии пулакии давраи ҳақ, дорад.

Моддаи 25.

Ҳар як инсон ба ҷунин сатҳи зиндагӣ, аз ҷумла хӯрок, пӯшок, манзил, нигоҳубини тиббӣ ва таъминоти зарурии иҷтимоие, ки барои сиҳатию некӯаҳволии худи ӯ ва оилааш зарур аст, ба таъминот дар ҳолатҳои бекорӣ, беморӣ, маъҷубӣ, бесаробон мондан, пиронсолӣ ё дигар ҳолатҳои маҳрумият аз воситаҳои зиндагӣ, ки бо сабабҳои новобаста аз ӯ ба вуҷуд меоянд, ҳақ дорад.

Модарону кӯдакон ба васоят ва кӯмаки махсус ҳақдоранд. Ҳамаи кӯдаконе, ки дар ақди никоҳ ва берун аз он таваллуд шудаанд, бояд аз ғимояи иҷтимоии баробар истифода намоянд.

Моддаи 26.

Ҳар як инсон ҳуқуқи таҳсил дорад. Ақаллан таҳсили ибтидоӣ ва миёна бояд бепул бошад. Таҳсили ибтидоӣ бояд ҳатмӣ бошад. Таълими техникӣ ва касбӣ бояд дастраси ҳамагон бошад. Таҳсили олӣ бояд мувофиқи қобилияти ҳар кас ба ҳама як хел дастрас бошад.

Мақсади таълим бояд рушди ҳамаҷониби аи шахсияти инсон, афзоиши эҳтиром ба ҳуқуқу озодиҳои инсон бошад. Таълим бояд ба ҳусни тафохум, бурдборию дӯстии миёни тамоми миллатҳо, гурӯҳҳои наҷодӣ ва мазаҳабӣ ва ҳамҷунин ба вусъати фаъолияти Созмони Милали Муттаҳид дар роҳи ҳифзи сулҳ мусоидат намояд.

Волидайн дар бобати интихоби нави таълим барои фарзандони хурдсол ҳаққи аввалиятдоранд.

Моддаи 27.

Ҳар як инсон ҳақ дорад, ки дар ҳаёти фарҳангии ҷомеа озодона ширкат варзад, аз ҳунари баҳрабарад, дар пешрафти илм саҳм ғирад ва аз дастовардҳои он истифода намояд.

Ҳар як инсон ба ҳифзи манфиатҳои моддию маънавии худ, ки самарайи корҳои илмӣ, адабӣ ё ҳунарии ӯ мебошанд, ҳақ дорад.

Моддаи 28.

Ҳар як инсон ба тартиботи иҷтимоию байналмилалӣ, ки дар он ҳуқуқу озодиҳои дарҳамин Эъломиа зикршуда қомилан амалӣ шуда метавонанд, ҳақ дорад.

Моддаи 29.

Ҳар як инсон дар назди ҷомеае, ки рушди озод ва камолоти шахсияти ӯ фақат дар он имконпазир аст, ӯхдадор мебошад.

Ҳар як инсон дар бобати татбиқи ҳуқуқу озодиҳои худ бояд танҳо ба дараҷае маҳдуд карда шавад, ки аз тарафи қонун фақат бо мақсади таъмини эътирофу эҳтироми ҳуқуқу озодиҳои дигарон ва қонеъ гардонидани талаботи одилонаи ахлоқӣ, тартиботи ҷамъиятӣ ва осудаҳолии умумӣ дар шароити ҷомеаи демократӣ муқаррар карда шуда аст.

Татбиқи ин ҳуқуқу озодиҳо ба ҳеҷ ваҷҳ набояд ҳилофи мақсаду усулҳои Созмони Милали Муттаҳид бошад.

Моддаи 30.

Ҳеҷ як аз муқаррароти ҳамин Эъломия набояд барои ба давлате, гурӯҳе ё фарде додани ҳуқуқе тафсир шавад, ки ба ягон фаъолият ё кирдоре, ки мақсад аз он бекор кардани ҳуқуқу озодиҳои дар ҳамин Эъломия баён шуда бошад, асос гардад.